

e-manet

üç aylık elektronik Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisi
Sayı 29 – Temmuz-Eylül 2012

DÜŞÜNCE

Li-derkenar: Kesinlikle

Chuck Faroe

3

KİTAP

Gramer Deyip Geçmeyin: Gramer ve Sözdizimi Yorum Sanatının Olmazsa Olmazı

Ken Wiest

5

HİZMET

İyi Bir Vaaz İçin Notlar

İhsan Özbek ve Ken Wiest

9

KAYNAK

Ehrman'ın Yetersiz Girişimi

Ken Wiest

12

Doğru Öğreti Sapkınlığı: Walter Bauer ve Bart Ehrman'ın Tezlerine Bir Cevap

J.M. Diener

15

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere emanet et.”

– 2. Timoteos 2:2

e-manet

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı. Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. e-manet’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. e-manet kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

DÜŞÜNCE

Li-derkenar

Kesinlikle

✍️ Chuck Faroe

Makarna severim. (Fiziğimi gören bu sözümü inandırıcı bulur!) Makarna pişirmek için büyük kaplarda su kaynatırım. Suyu büyük kapta kaynattığım zaman elimi bu kaynar suya sokmam. Neden sokmam? Çünkü elimi kaynar suya sokarsam elimin yanacağını, büyük zarar göreceğini, çok acı çekeceğimi bilirim, bunu tercübe etmediysem de inanırım böyle olacağına.

Arada sırada da olsa elimi kaynar suya sokmam. Dalgınlıktan dolayı bile elimi kaynar suya sokmam. Acaba soksam n'olur diye şansımı denemek için de elimi kaynar suya sokmam. Sokmam da sokmam!

“Eee?” dediğinizi duyar gibiyim. “Eee? Beyefendi elini kaynar suya sokmazmış... Hani bu bir ilahiyat dergisiydi?” diye soruyorsunuzdur. Yani, kaynar suya elimi sokmayışımın ilahiyatla ne alakası var diye merak ediyorsunuzdur.

Olmaz olur mu? Kaynar suyun yanığa sebep oluşu benim için bir *inançtır*. Bu yazıda inancın doğasına biraz değinmek istiyorum.

Hristiyan düşünür Dallas Willard'a göre, bir şeye *inanmak*, ilgili konuda dünyanın gerçekten öyle olduğuna uygun bir şekilde *davranmak* demektir.¹

Yani, kaynar suya elimi sokarsam yanacağına gerçekten inandığım için elimi kaynar suya sokmam. Bu inancım ile davranışlarım arasında birebir bir ilişki vardır.

Adem “iyiyle kötüyü bilme” ağacından yediği takdirde öleceğine gerçekten inanmış mıdır? Tanrı, “ondan yediğin gün kesinlikle ölürsün” demişti (Yar. 2:17). *Kesinlikle!* Ama Adem o ağaçtan yedi. Yedi ama yer yemez kıvrana kıvrana ölüp yere düşmedi.

Buna rağmen, *kesinlikle* öldü o anda. Ama ölümün daha derin bir anlamı vardı. Ruhsal olarak öldü. Adem Tanrı'dan kopuverdi. İnsanlığın günahkâr kılınmasına yol açtı. Yaradılışın amaçsızlığa teslim olmasına araç oldu (bkz. Rom. 8:20-21).

Adem öldü ama belki hemen o anda *kesinlikle* öldüğünü fark etmemişti.

Birçok şey biliyoruz ve birçok şeye inanmışızdır. Ama buna rağmen gerçeklik bize önemli ölçüde yabancıdır. Hayat bilmediğimiz olasılıklara gebedir. Vakıf olmadığımız bir “perde arkası” vardır ve olup bitenlerin esas sebepleri ve sonuçlarını kavrayamayız. Bu yüzden ki bize *vahiy* lâzımdır. Tanrı'nın Sözü olmadıkça en önemli konularda neye inanmamız gerektiğini bilemeyiz.

Ama vahiy yoluyla inandıktan sonra, dünyanın gerçekliğine uygun biçimde *davranmayı* öğrenmemiz gerekiyor.

Willard, İsa'nın öğrencileri hakkında şu ilginç gözlemde bulunur: İsa'nın öğrencisi olmak, ileri bir ruhsal seviyeye erişmiş olmak anlamına gelmeyebilir. O'nun öğrencileri, ilk başta İsa'nın sadece en yüce olduğunu, her konuda haklı olduğunu anlamışlardır. Ama bu öğrencilik sürecine ilk başlamışken İsa'nın bütün söylediklerine – sözgelimi yumuşak huylu, doğruluk uğruna zulüm gören ve hele yoksul insanların “mutlu” olduklarına – gerçek anlamda inanmamışlardır. Ama Rab İsa Mesih'e hayran oldular, O'na tam olarak güvendiler ve O'nun bunlara inandığını bildiler. Dolayısıyla O'nun inandıklarına inanmak istediler.²

Rab İsa, O'nun sözlerini uygulayıp uygulamamızın *kesinlikle* bir ölüm kalım meselesi olduğunu söyler: “İşte bu sözlerimi duyup uygulayan herkes, evini kaya üzerine kuran akıllı adama benzer. Yağmur yağar, seller basar, yeller eser, eve saldırır; ama ev yıkılmaz. Çünkü kaya üzerine kurulmuştur. Bu sözlerimi duyup da uygulamayan herkes,

evini kum üzerine kuran budala adama benzer. Yağmur yağar, seller basar, yeller eser, evi sarsar. Ev yıkılır; yıkılışı da korkunç olur.” (Mat. 7:24-27).

Kaynar suya temas etmenin ne olduğunu bellemişimdir. İnançım tamdır bu konuda. İsa'nın söylediklerini – Kutsal Kitap'ta yazılan her şeyi de – duyduğum, okuduğum zaman, gerçekliğe temas ettiğimin farkında mıyım?

İnanıyorsam, dünyanın gerçekliğine uygun bir şekilde davranıyor muyum?

Sonnotlar:

¹ Dallas Willard, *The Divine Conspiracy* (New York: HarperCollins, 1997), s. 318.

² A.g.e., s. 319'dan uyarlanmıştır.

“İkna oldum ki hiçbir vaaz, temasını billur bir netlikle, kısa ve dolu bir cümleyle ifade edebileceğimiz hale gelene kadar bırakın vaaz etmeye, kağıda dökülmeye bile hazır değildir. Çalışırken bu cümleyi ortaya çıkarmak için verdiğim emek, en zor, en heyecan verici ve en verimli olanıdır.”

J. H. Jowett

The Preacher: His Life and His Work (Grand Rapids, Michigan: Baker, 1968), s. 133.

04.04.2007

Bu haftaki vaazım, blogumda yazdıklarımı konu alıyor. Hepiniz okumuşsunuzdur...

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

Gramer Deyip Geçmeyin

Gramer ve Sözdizimi Yorum Sanatının Olmazsa Olmazı

✍ Ken Wiest

🗣 Çiğdem Özbek

Birçok Kutsal Kitap uzmanı, Kutsal Kitap'ı yorumlamanın birinci ilkesinin metnin bağlamına sadakat olduğunda hemfikirdir. Bağlam, ister Eski Antlaşma'da ister Yeni Antlaşma'da olsun, nihayetinde Kutsal Yazıların bütününde, metnin çevrelediği paragraf ve bölümleri, yani kitabın içindeki yerini kapsar. Metnin yazıldığı tarihsel ve kültürel bağlamlar da önemlidir. Yine de, iyi yorumlama yalnızca bağlama dayanmaz; birtakım başka ilkelere de bağlı olmalıdır. Metni iyi şekilde yorumlayabilmek, yani en iyi ve en çok onaylanmış yorumlamaya ulaşmak için Kutsal Kitap'ı okuyan kişinin metindeki sözcükleri de çalışması, bunun için gramer ve sözdizimine de (yani sözcüklerin birlikte kullanımına da) bakması gerekir. Bütün bu yönleri ele almak incelikli ve sıkı bir çalışma gerektirir ama böylesi bir çalışma, Tanrı'nın ne söylediğini anlamayı amaçlayanlar için vazgeçilmezdir.

Sözcük çalışması yaparken ABC dizininin kullanımını ele almıştık.¹ Bu yazıda gramer ve sözdiziminin Kutsal Kitap'ı yorumlamada nasıl bir etkisi olduğunu göstermek istiyoruz.

Gramer ve sözdizimi değerlendirmesi dediğimiz, sözcüklerin ve söz dizimlerinin hem kendi başlarına (gramer) hem de birbirleriyle ilişkili olarak (sözdizimi) nasıl işlev gördüklerinin değerlendirilmesidir.

İster Türkçeye ister bir başka dile olsun, Kutsal Kitap çevirisi, okuyanın sözdizimi ve grameri yorumlama açısından görme yetisini sınırlar, çünkü aslında burada Grekçe ve İbranice grameri ve sözdizimi söz konusudur. İyi çevirmenler çalışmalarında mümkün olduğunca gramer ve sözdizimini doğru yansıtmak için sıkı çalışırlar. Bir başka deyişle, bağlam içinde gramer ve sözdizimi çalışması yapmışlar ve en iyi ve en çok onaylanan çeviriye göre kararlarını vermişlerdir. Bu durumda okuyanın gramerle ilgili diğer tüm seçenekleri “görmesi” bazen zordur. Bu yazıda, gramer ve sözdiziminin ek yorum seçenekleri sunduğu bazı örnekleri göstermeyi de amaçlar. Bu seçenekler, metnin farklı ya da daha derin bir şekilde anlaşılmasına yol açacaktır.

Öncelikle Eski Antlaşma'dan birkaç örneğe bakacağız. İbranice *waw* sözcüğü tek harflidir. Türkçeye çoğunlukla “ve” ya da “ama” olarak çevrilir. Oysa bu küçük harf İbranicede birçok farklı şekilde kullanılabilir. Bu seçenekleri bilmek ilginç yorumlama görüşleriyle sonuçlanır. Örneğin, *waw* iki isim arasında kullanıldığında, bu iki isim birlikte bir düşünceyi ifade eder.

Çıkış 34:6'da şöyle denir: *Musa'nın önünden geçerek, “Ben RAB'bim” dedi, “RAB, acıyan, lütfeden, tez öfkelenmeyen, sevgisi engin ve sadık Tanrı.”*

İbranicedeki son üç sözcüğün (“sevgisi engin ve sadık” olarak çevrilmiştir) bir tek kavramı ifade etmesi olasıdır, bu da “sevgisi (veya iyiliği) engin”dir. Aynı tip gramer kullanımı Nehemya 9:32a'da da bulunur: *“Ey Tanrımız! Sen antlaşmana bağlı kalırsın.”* İbranicede antlaşma ve bağlılık sözcükleri *waw* ile birbirinden ayrılmıştır. Türkçe çeviride, bu iki sözcük (antlaşma ile bağlılık, bir diğer anlamıyla sevgi, bir diğer anlamıyla iyilik sözcüklerini) birbiriyle ilişkilendirilerek tek bir kavram oluşturmak (“antlaşmana bağlı kalırsın”) kesinlikle isabetli bir seçimdir.

İkinci bir örnek olarak, İbranice *beth* edatının on beşten fazla kullanımı vardır. Bunlardan biri “karşılık bedeli” kavramını belirtir. Hoşea 2:19-20a’da *beth* sözcüğü, Tanrı’nın İsrail ile evlenmek için verdiği “başlık parası”na işaret etmek için kullanılır. Burada *beth*, 19. ayette “temelinde” olarak ve “sadakat” sözcüğüne gelen “-le” son eki olarak çevrilmiştir:

*Seni sonsuza dek kendime eş alacağım,
Doğruluk, adalet, sevgi, merhamet **temelinde**
Seninle evleneceğim.
Sadakatle **seninle** evleneceğim...*

Tanrı burada, İsrail’e elini uzatır ve aralarındaki ilişkiyi düzeltmek niyetiyle bu ilişkide üzerine düşeni yapacağını söyler. Bir başka deyişle, Tanrı ilişkiyi düzeltmek için “yapması gerekeni” yapacaktır. Burada, evlilik benzetmesi kullanıldığı için bağlama uygun olarak yapılması gereken, başlık parasının ödenmesidir. Buna göre, “karşılık bedelini” ödemek, *beth* ile belirtilmiştir; Tanrı antlaşmada vaat ettiği gibi İsrail’e karşı adil, sadık ve merhametli olacaktır. Bu durumda, gelinin babası değil, kendisi başlık parasından kazançlı çıkmakta, ürün almaktadır.

Fiillerin ve edatların işlevleri çok çeşitli olması, çeviride ya da yorumlamada çeşitli seçeneklere izin verir. Her koşulda, yine de bağlam yön gösteren işaret levhasıdır; hangi yorumun seçileceğinin ipuçlarını verir. Aşağıda, bağlamın hangi yorumun seçilmesi gerektiğini gösterdiğine yönelik bazı örnekler bulunmaktadır.

Romalılar 1:25: “*Tanrı’yla ilgili gerçeğin yerine yalanı koydular. Yaradan’ın yerine yaratığa tapıp kulluk ettiler. Oysa Tanrı sonsuza dek övülmeye layıktır! Amin.*”

Bu ayette, “Tanrı’yla ilgili gerçek” ne anlama gelmektedir? Türkçe çeviri (İncil, YYY) tam olarak Grekçede kastettiği anlamı yansıtır. Ama çeviri birkaç seçenek sunmaktadır. Burada Tanrı’yla ilgili belirli bir gerçekten mi söz edilmektedir, yoksa söz konusu olan, Tanrı’nın açıkladığı gerçek midir, yoksa başka bir şey midir? Gramer bakımından başka bir olasılık, “gerçek Tanrı” anlamıdır. Bu bağlamda, putların (“yalanın”) aksine “gerçek Tanrı”dan söz ediliyor olması ağır basan bir olasılıktır.

Galatyalılar 2:5: “*Müjde gerçeği sürekli sizinle kalsın diye bir an bile onlara boyun eğip teslim olmadık.*”

Grekçe gramerin sunduğu seçeneklere göre, “Müjde gerçeği”, “gerçek olan Müjde” şeklinde de anlaşılabilir, Müjde’nin eleştirilen bir yanının gerçek olduğunu vurguluyor da olabilir. Aynı zamanda, Pavlus’un itiraz ettiği eklentiler karşısında duran “gerçek Müjde” de olabilir. Bağlama göre, en sonuncusu en iyi seçenektir.

Efesliler 1:17: “*Rabbimiz İsa Mesih’in Tanrısı, yüce Baba, kendisini tanımanız için size bilgelik ve vahiy ruhunu versin diye dua ediyorum.*”

Buradaki “bilgelik ve vahiy ruhu” ne anlama gelmektedir? Kutsal Ruh anlamına da gelebilir, Tanrı tarafından, bilgelik ve vahiy veren başka bir çeşit ruh da olabilir. Dahası, “ruhsal bilgelik ve vahiy” de olabilir. Bu son seçenek, Pavlus’un duasının bağlamına uymaktadır. Pavlus, Efesliler 1:3-14’te irdelediği konuyu imanlıların tam ve derin bir şekilde anlamaları için dua ediyordu. Onların bu gerçeklerin günlük hayatta ne anlama geldiğine ilişkin, özellikle de inanlılara sağlanan güçle ilgili olarak ruhsal bir anlayışa ve kavrayışa sahip olmalarını istemektedir.

Başka ayetler için de, grameri bilmek metnin teolojisine ilişkin daha derin bir kavrayış sağlar.

Efesliler 4:22-24: “*Önceki yaşayışımıza ait olup aldatıcı tutkularla yozlaşan eski yaradılışı üzerinizden sıyrıp atmayı, düşüncede ve ruhta yenilenmeyi, gerçek doğruluk ve kutsallıkta Tanrı’ya benzer yaratılan yeni yaradılışı giyinmeyi öğrendiniz.*”

Bu ayetlerde sıralanan üç fiil vardır: İki aorist² fiildir (“sıyırıp atmayı”, “giyinmeyi”) ve şimdiki zamandaki bir fiili (“yenilenmeyi”) kuşatırlar. Hem gramerin işlevi hem de bağlam, yine bizi en iyi yoruma yönlendirir.

Şimdi şu üç noktayı ele alalım:

1. Bağlam, özellikle de giriş parçası (“Bunun için”, 25. ayet);
2. Aoristten, yazarın zihninde devam eden eylem olarak algılanan şimdiki zamana geçiş;
3. Pavlus’un eski adam, yeni adam teolojisi. (bkz. Rom. 6-8; Pavlus burada Mesih’te öldüğümüzü ve O’nunla birlikte dirildiğimizi ve ışıқта yaşamamız gerektiğini söyler.)

Bütün bunları bir araya getirdiğimizde, bu üç sözcüğü şu şekilde anlayabiliriz: ‘Sıyırıp atmak’ ve ‘giyinmek’ olmuş bitmiş eylemlerdir ve ‘yenilenmek’ de süreklilik ifade eder. Eskiye sıyırıp atmak ve yeniyi giyinmek zaten kurtuluş deneyimimizin bir parçasıdır. Bize düşen, zihinlerimizin sürekli olarak bu gerçeklerle ve Mesih’le ilişkimiz aracılığıyla yenilenmesidir. Bunların hepsi bizim “Mesih’te öğrendiğimiz” şeylerdir.

1. Korintliler 15:3-4: *“Aldığım bilgiyi size öncelikle ilettim: Kutsal Yazılar uyarınca Mesih günahlarımıza karşılık öldü, gömüldü ve Kutsal Yazılar uyarınca üçüncü gün ölümden dirildi.”*

Pavlus burada Müjde’nin bir özetini yapar. Bu, belki de kendi yaşadığı dönemde resmi bir bildirme niteliğindedir. Müjde’nin, Mesih’in ölümünü, gömülmesini ve dirilişini kapsadığını söyler. Gramer bakımından ilginç nokta Grekçe fiillerde görülür. İlk iki fiil olan “öldü” ile “gömüldü” aorist zamanda, sonuncusu olan “dirildi” ise tamamlanmış (veya görülen) geçmiş zamandadır. Aorist zaman kullanımı Yeni Antlaşma’nın yükünü taşır; sürekli karşınıza çıkması beklenir; gerçekleri belirtmek için kullanılır. Geniş zaman ise, Grekçede bitmiş ya da tamamlanmış bir durumu vurgulamak için kullanılır. Bu bağlamda Pavlus aorist zaman kullanarak Mesih’in ölümünü ve gömülmesini birer tarihsel gerçek olarak tanıdığını göstermektedir. Zamanda yaptığı değişiklikle, ölümden dirilen İsa’nın “konumundan” söz etmektedir. Bu durum, bu bağlamda vurgulanır, çünkü Mesih’in dirilmesinin inanlılar için uzun erimli sonuçları vardır: yeni diriliş çağı başlamıştır, diri olan ve diri olarak kalacak olan İsa, O’na güvenen herkesi kurtaracaktır. Bu ayrımın çeviride ortaya çıkarılması zordur ama böyle bir ayrım olduğunu bilmek inanlı açısından teolojik olarak önemlidir.

Romalılar 1:5’te, yapı “imanın söz dinlerliği” olarak çevrilmiştir:

Her ulustan insanın iman edip söz dinlemesini sağlamak için Mesih aracılığıyla ve O’nun adı uğruna Tanrı lütfuna ve elçilik görevine sahip olduk.

Bu metnin iki türlü anlamı olabilir: “iman olan söz dinleme” ya da “imandan kaynaklanan söz dinleme”. Çevirmenler (İncil, YYY) iki seçeneği de göz önüne alarak, ikisini de vurgulamadan yaptıkları çeviride başarı olmuşlardır. Pavlus da bu iki kavramdan birinin gölgede kalmasını istemezdi. Açık bir şekilde, söz dinlerliğin ancak iman aracılığıyla gelebileceğini öğretmişti (Rom 8:1-4).

Efesliler 5:18,19: *“Şarapla sarhoş olmayın, bu sizi sefahate götürür. Bunun yerine Ruh’la dolun: Birbirinize mezmurlar, ilahiler, ruhsal ezgiler söyleyin; yürekten Rab’be ezgiler, mezmurlar okuyun.”*

18. ayette gramere ilgili ilginç bazı durumlar mevcuttur. Pasif bir fiil olan “dolun” sözcüğü, “ruhla” olarak çevrilen ‘-e’ halindeki bir isimle kullanılmıştır. Gramerle ilgili bir çalışma yapıldığında görülen şudur: Geçmiş zamanda kullanılan “dolmak” fiili, ismin ‘-e’ haliyle birlikte kullanıldığında içerik belirtmez. O halde Pavlus bu ayette ne söylemektedir? Pavlus, inanlının Ruh aracılığıyla Tanrı’nın doluluğu “ile” dolacağını söylemektedir (Ef. 3:19). Burada toplumsal eylemlere (“birbirinize ezgiler söyleyin”) yapılan vurgunun da

farkına varılması gerekir. Böylelikle metin, öncelikle kiliseye, ikincil olarak da bireylere verilen bir buyruk olarak değerlendirilmelidir.

Birçoğumuz, “Mesih’e olan imanla” ya da “Mesih’e iman etmek” sözlerini gördüğümüzde, her seferinde “Mesih’e iman” anlamına geldiğini sanırız. Ama Grekçede bu söz dizisi, bir başka seçenek olarak “İsa’nın itaati ve sadakati” şeklinde de anlaşılabilir. Türkçe çeviride (İncil, YYY) Romalılar 3:22, Galatyalılar 3:22 ve Filipililer 3:8,9 metinlerinde, Mesih’in sadakati bağlama uygundur ve bu dip notlarda da belirtilmiştir. Bu büyük bir tartışmadır ve gramerin ötesinde teolojiye uzanmaktadır. Bu durumda, gramer seçenekleri ortaya koyar; teoloji netlik kazandırmaya yardımcı olur.

Daha fazla çalışma yapmak isteyenlere Wallace’ın, Carson’ın, Hanna’nın ve Waltke’nin kitaplarının dikkatle okunması önerilir.³ Gramer ve sözdizimi incelemesi kolay değildir ve ne kadar çok yardım alınır o kadar iyidir. Türkçenin yanında başka dillerde iyi yapılmış Kutsal Kitap çevirileri, yorum kitapları, sözlükler ve belirli metinler üzerine yazılmış makaleler, Kutsal Kitap öğrencisinin ek yorum seçeneklerini görmesine yardım eder. Bunun sonucunda, bağlam açısından, semantik yönden ve teolojik olarak en uygun yorum seçimleri yapılabilir.

Sonnotlar:

- ¹ Ken Wiest, “Makasınızı Nasıl Tutuyorsunuz? Kutsal Kitap Dizinini Kullanmak”, *e-manet*, Sayı 16, Nisan-Haziran 2009, s. 16-19, < http://www.e-manetdergi.org/pdf/e-manet_16.pdf > (25 Ağustos 2012’de ulaşılmıştır).
- ² Fiilin zamanı olarak tanımladığımız bu ifade Grekçede aslında zamanla ilgili değildir. Nitekim Grekçe fiiller zaman değil eylem anlatır; daha doğrusu, yazarın fiilin vurguladığı eylemle ilgili yorumunu anlatır. Şimdiki zamanlı fiillerin eylemi, devam eden eylemlerdir. Aorist fiiller ise eylem hakkında belirli bir anlatım taşımazlar; eylem devam eden bir eylem de olabilir, bitmiş, gerçekleşmiş, tamamlanmış bir eylem de olabilir. Bu yapıda (aorist) fiiller Yeni Antlaşma’da en sık karşımıza çıkan ve eylem bakımından en az önem taşıyan fiillerdir.
- ³ Daniel Wallace, *Greek Grammar Beyond the Basics* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1996); D.A. Carson, *Exegetical Fallacies* (Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1984); Robert Hanna, *A Grammatical Aid to the Greek New Testament* (Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1983); Bruce K. Waltke ve M. O’Connor, *An Introduction to Biblical Hebrew and Syntax* (Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 1990).

Anthony Moore’a teşekkürler

12.09.2006

Topluluğumuzdaki “teknoloji hastaları”na daha iyi bir şekilde ulaşabilmek için bu haftanın vaaz notlarını SMS ile gönderiyorum.

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

İyi Bir Vaaz İçin Notlar

İhsan Özbek ve Ken Wiest

Hiç kimse kusursuz bir vaiz değildir. İncil’i vaaz eden her vaizin kendini geliştirmesi gereken bir yön mutlaka vardır. Her vaiz yorumlama, vaazın yapısı ya da sunum açılarından vaazlarında geliştirebilecekleri bir nokta bulabilir. Bu durum Pavlus için de, Spurgeon veya Piper için de geçerlidir. Umarız Türkiye’deki her vaiz de bu konuda aynı fikirdedir. “Ben iyi bir vaizim, herkes öyle diyor,” sözüne inanmak çok kolaydır. Bu söz doğru olsa bile herkesin öğrenmeyi sürdürmesi gerekmektedir. Bu makale, vaizlerin hazırlık yaparken kendilerini kontrol etmeleri için kullanabilecekleri bir “kontrol listesi” ya da vaizleri dinlerken kullanabileceğiniz bir “değerlendirme listesi” işlevi görmesi amacıyla yazılmıştır. Kendi vaazınızdan hoşnut olmanızda sorun yok; ama asıl değerlendirmenin, başkalarından gelecek yorum ve tepkilerle oluşması gerekir.

Vaaz verme, vaaza hazırlığı ve vaazın sunumunu içeren bir süreçtir. Aşağıdaki notlar her iki alanda da size yardım etmek için hazırlanmıştır.

Açımlayıcı vaaz, konu vaazı ve karakter vaazı olmak üzere üç temel vaaz türü vardır. Bir vaiz hizmetinde her üçünü de dönem dönem kullanır ama bir kilisenin kürsüsünden düzenli olarak konuşan vaizlerin temel olarak açımlayıcı vaaz türünü kullanması gerekir. Açımlayıcı vaaz, Kutsal Kitap’ın içinden seçilen bir metnin anlamının ve bu anlamla ilişkili uygulamaların dinleyenlere aktarılmasıdır. Kilise kürsüsünden Kutsal Kitap içindeki bir kitapçığın tümünün belirli bir süre içerisinde vaaz ediliyor olması önemlidir. Türkiye’de genelde konu ya da karakter vaazı tercih edilir. Bu türler vaizlerin kolayına gelmektedir; ama kilisenin, Tanrı sözünün her yönünden yararlanabilmesi için vaizler açısından en popüler olmayan ayetlerin ve bölümlerin de vaaz edilmesi gerekir.

Bu makalenin, “Tanrı sözünü duyur” (2Ti. 4:2) buyruğuna uyan vaizlerin “Alnı ak bir işçi” (2Ti. 2:15) olarak hizmet etmelerine katkıda bulunacağını umuyoruz.

Vaazı Hazırlamak :

Metni Anlamak...

Vaaz edeceğiniz metin tam olarak belirlendi mi (paragraf, bölüm vs.)? Metnin dışındaki bütün çalışmalarınız (paralel ayetler, örnekler vs.) metni açıklamaya yardımcı oluyor mu?

Vaaz edeceğiniz metinde metin varyantları var mı? Metin varyantları şudur: hem Eski Antlaşma’nın hem de daha çok Yeni Antlaşma’nın çeşitli elyazmalarında aynı ayetlerin arasında farklı kelimeler veya cümleler olması. Bunların çoğu önemsiz ama bazılardan bahsetmek gerekli olabilir. Bununla ilgili bir açıklama yapmanız gerekiyor mu?

Vaaz edeceğiniz metnin içindeki sözcüklerin ve cümlelerin birbirleriyle ilişkisini ve metnin nasıl geliştiğini görmeye yardımcı olacak bir biçimde metnin yapısını ortaya koyan bir grafik çizdiniz mi veya metnin ana hatlarını çıkardınız mı? Bu işlemin sonucunda metinden çıkan bir fikri (buna tema diyebiliriz) ve bu fikrin nasıl geliştiğini görebiliriz. Vaazınız bu fikri, temayı destekliyor mu, dinleyicileriniz metindeki bu fikrin nasıl geliştiğini görebiliyorlar mı?

Yeterince sözcük çalışması yaptınız mı? Metindeki her sözcük üzerinde çalışamayacağınız için önemli olanları seçmelisiniz. Bu sözcük hangi açıdan önemli? Bu sözcüğü, genişleyen bağlamları (yani aynı kitapçık, aynı yazar, aynı antlaşma ve son olarak da Kutsal Kitap’ın tümünü) ele alarak çalışın. Bu sözcüğün değişik anlamları var mı? *e-manet* Dergisi’nin eski sayılarında bu konuda size yardımcı olacak başka makaleler de bulabilirsiniz.

Yorum yaparken üç ölçüte (bağlam, gramer, mantık) dayanan kararlar verdiniz mi? Bu ölçütlere uygunluk açısından en az sorun çıkartan yorumu seçin. Bağlam, edebi ve tarihsel

(veya kültürel) olarak iki yönlüdür. Hem metnin bağlamı açısından hem de metnin ilk yazıldığı dönemin kültürüyle ilgili tarihsel çalışmayı yapmalısınız. Elinizde yeterli sayıda (en az iki veya üç) kaynak olmadan herhangi bir yorumu ya da tarihsel (veya kültürel) açıklamayı benimsemeyin. Çoğunlukla vaazı dinleyenlere bu konuları anlatmanız gerekmez, yine de dinleyicilerinizin vaazla ilgili olarak uygulamaya yardımcı olacağını düşünüyorsanız bu konulardan söz edin.

Vaazınıza konu olan metnin ana hatlarını kabataslak bile olsa hazırladınız mı? Eğer hazırsa bu taslağı yorumunuza ve bağlama uygun olarak kontrol edin. Bu çalışmaya hermenötik (yorumbilimsel) spiral denir. Yorumla ilgili karar verdiğinizde, onları tekrar ve tekrar ölçütlere uygunluk açısından sınamalısınız. Eğer vaazın bir noktasında verdiğiniz bir karar, başka bir noktasında (bir kitapçığın içinde veya Kutsal Kitap'ın tümünde olabilir) verdiğiniz bir başka kararla çelişkiyise, tekrar başa dönüp ilk verdiğiniz kararın doğru olup olmadığını kontrol etmelisiniz. Bu konunun da vaaz içinde açıklanması gerekmez ama işinizi doğru yapıp yapmadığınız noktasında sizin iyi hissetmenizi sağlayacaktır.

Vaazı Yazmak...

Ana hatlarınızdan vermek istediğiniz temayı yazın. Anlaşılır bir tema mı? Hatırlanabilir mi?

Bu fikirden vaazda en az beş altı kez söz ettiniz mi? Bu önemlidir, çünkü dinleyicilerinizin hatırlamasını istediğiniz şey budur ve dinleyicilerinizde göreceğiniz değişiklik bu noktadan başlayacaktır.

Vaazdaki ikincil fikirler ana temayı destekliyor mu? Dinleyicileriniz vaazın ana hatlarını, ana fikrini ve ikincil fikirleri yazabilirler mi?

Vaazdaki temel noktaları birbirine bağlayan “düğümüleri” yazın ve örnek hazırlayın. Vaazınızın hangi aşamasında olduğunuzu bilmek isterler. Düğümler (‘birinci nokta bu’, ‘ikinci nokta bu’ veya ‘birkaç noktayı gördük şimdi Pavlus yeni bir fikirle devam ediyor’ gibi ayırıcı tümceler) açıkça anlaşılacak kadar belirgin mi? Örnekler açık olmayan bir noktayı açıklar veya kavrayışı derinleştirir. Çok uzun ve karmaşık örnekler işe yaramaz; çok çok iyi örnekler de işe yaramaz (çünkü bu kez insanlar vaazı değil, örneği düşünürler). Örnek sayısı konusunda bir kural yoktur ama genel olarak ‘az örnek, iyidir’. Verdiğiniz örneklerle değil, Tanrı'nın sözüne güvenin. Uygulamaların da bağlama uygun olması gerekir. Burada söz konusu olan bağlam, hem dinleyicilerin bulunduğu bağlam hem de metnin bağlamıdır. Her zaman somut konuşun. Neyin yapılması gerektiğini tam olarak açıklamadan ‘şöyle yapalım’ demeyin. Uygulamanın nasıl yapılabileceğini gösterin (duayla, Kutsal Ruh'a güvenerek, ‘gerekliyse başkalarından yardım alın’ şeklinde tavsiyelerle). Uygulamalarınız anlaşılır mı? Metnin uygulanabileceği alanlara ilişkin mümkün olan en çok örneği verdiniz mi?

Son olarak, vaazınızın sonuç kısmını yazın ve en son da giriş kısmını yazın. Bu iki kısmın birbirleriyle ilgili olması çok iyi olur ve en azından vaazın ana temasından bu kısımlarda söz edilmelidir. Hoşunuza giden ama vaazla ilgisi olmayan bir giriş kullanmayın. ‘Günaydın. Kutsal Kitap'ınızı açın’ demeyin. Vaazın ana fikri hakkında düşünmelerini sağlayın. Eğer bir vaaz dizisi yapıyorsanız, bir önceki hafta vaaz ettiğiniz konudan bahsetmeniz uygundur.

Vaazın amacı nedir? Yani, dinleyicilerin hayatında bu vaazla nasıl bir değişim görmek istiyorsunuz? Hafta boyunca bu konuda dua etmelisiniz.

Hazırlık için on saat ayırın; bundan daha azı yetersizdir. Eğer vaaz etmeye yeni başladıysanız, daha uzun süreye ihtiyacınız olacaktır. Deneyimli vaizler bu süreyi kısaltabilirler ama sekiz saatten daha az süren bir hazırlık sonucunda sadece hazırladığınızı verebilirsiniz; yani hiçbir şey.

2. Vaazı Sunmak:

Vaazın ana hatlarını, ikincil konuları, düğümleri ve örnekleri, görebileceğiniz bir şekilde notlarınızda belirtin. Bütün vaazı yazmak isteyebilirsiniz ama kürsüdeyken bu notları çok az kullanmalısınız. Eğer vaazı okursanız, kişiliğiniz gerektiği kadar ortaya çıkmaz.

Hafta boyunca vaazı üç dört kere kendi kendinize veya bir yakınınıza tekrar edin.

Teknolojiyi nadiren kullanın. İnsanların ayetleri kendi Kutsal Kitap'larından okumalarını sağlayın ve ayetleri bulmalarına yardım edin. Kaşıkla ağızlarına mama verir gibi her şeyi onlar için yapmayın.

Sesinizi ve bedeninizi uygun biçimde kullanın. Kürsüye yapışıp kalmayın. Ne tekdüze konuşun ne de fazla bağırın. Ellerinizi uygun bir biçimde kullanın (yani aşırı hareket etmeyin, hareketiniz bir şey ifade etsin). Çeşitlilik ve uygunluk kilit rol oynar; sustuğunuz zamanları da iyi seçin. Eğer konuşmanız hoşunuza gittiği için vaaz ediyorsanız, hiç vaaz vermeyin. Öğretilerinizi hatırlayın, sizin ve karşınızdakilerin kim olduklarını hatırlayın (Tanrı'nın benzeyişinde yaratılmış, kurtulmuş günahkârlar, onlara yardım etmek için içlerinde Kutsal Ruh bulunan kişiler).

Çoğunlukla insanlara bakın, duvara ya da tavana değil. Ama gözlerinizi de insanların gözünün içine dikmeyin. Sırtınızı dinleyicilerinize dönmeyin, vaaz ettiğiniz alanın mümkün olduğu kadar mikrofonlardan kablolardan temizlenmiş olmasını sağlayın.

Her hareketiniz (yürümek, durmak, bakmak vs.) anlamlı olsun.

Kullanmayacağınız hiçbir şeyi elinizde tutmayın. Gereksiz yere kendinize dokunmayın (kulağınızı karıştırmayın, ağızınıza elinizi sokmayın, eliniz cebinizde olmasın). Bunlar dikkati başka yöne çeker.

Kutsal Kitap'ı kullanın; bir kere okuduktan sonra vaaz boyunca kürsüde bırakmayın. Vaazınızın metinden kaynaklandığını gösterin.

Kendinizi örnek gösterirken uygun şekilde davranın. Sizin hakkınızda olumlu bir konuya değinilecekse, Tanrı'nın lütfundan söz etmeyi unutmayın.

Müjde'yi verin. Bütün dinleyicilerin kurtulmuş kişiler olduğunu asla varsaymayın.

Vaazdaki kilit noktalara dikkat çekin: ana noktalar, yan konular, bağlantılar.

Kırk dakikadan uzun vaaz etmeyin. Otuz dakika ortalama bir vaaz süresi olmalıdır. Eğer daha uzun süre vaaz ediyorsanız, ya metni bilmiyorsunuzdur ya da Rab için değil, kendiniz için vaaz ediyorsunuzdur.

Kendi açıklamalarınıza değil metne ve Kutsal Ruh'a güvenin.

Haydi iş başına!

Hizmet

Hizmet kavramı bir mevkii veya durumu değil, bir etkinliği ifade eder. Genelde hizmet eğitimi "iş başında" verilir ve eğitim vermek üzere deneyimli kimseler seçilir. İlk kiliseler döneminde önderlik hizmetinin, topluluğun bulunduğu yerin halkından biri tarafından ve dönüşümlü olarak yapıldığı görülür. Önderlik, her zaman çoğulcu katılımı gerçekleştirir. Yetki hizmetin ardından gelir; yani kişiler önce hizmet eder, daha sonra topluluk tarafından onaylanırlar. İsa Mesih, hizmetin niteliği için bir örnektir. Hizmet her zaman fedakarlık ister; hizmet ederken çekilen sıkıntı ve acılar, hizmetin bir parçasıdır (2Ko. 6:3-10). Güvenilirlik, hizmet edecek kişilerin seçilmesinde öncelikli önemdedir. Yeni Antlaşma'ya göre bütün Hıristiyanlar hizmet etmeye çağırılmıştır, sadece belli bir grup değil. Hizmet toplumsaldır ve paylaşılır; imanlılar topluluğunda herkes kendi fırsatlarına ve armağanlarına göre hizmet eder (Rom. 12:3-8; 1Ko. 12:12-26; 1Pe. 4:7-11). Bağışta bulunmak, imanlıların ihtiyaçlarını karşılamak gibi eylemler de birer hizmettir (Elç. 6:1-4; 2Ko. 8-9. bölümler). Hizmet edenlerin öncelikleri dua ve Tanrı'nın sözüdür (Elç. 6:2-4). İmanlılar, topluluk olarak da başkalarına hizmet etmekle sorumludur; bunu yaparken kurtuluş müjdesini duyurma önceliğini de göz önünde bulundurur, çünkü amaç hem insanlara maddi açıdan yardım etmek hem de insanları asıl ve ebediyete dayalı ihtiyaçları olan Tanrı'ya ulaştırmaktır. Hizmet her zaman Tanrı'nın gücüyle gerçekleştirilir (1Pe. 4:11). İmanlılar hizmetleriyle Tanrı'nın yüceliğini yansıtır (2Ko. 3:7-11). Rab hizmet edenini onurlandırır (İbr. 6:10-12; Va. 2-3. bölümler). Hizmet edenler yaptıklarının sonuçlarını nihai olarak Rab İsa'nın yargı kürsüsünün önünde görecekler (Elç. 20:24; Kol. 1:28; 2Ti. 4:5).

Açıklamalı Kutsal Kitap (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2010), s. 1784.

Ehrman'ın Yetersiz Girişimi

Ken Wiest

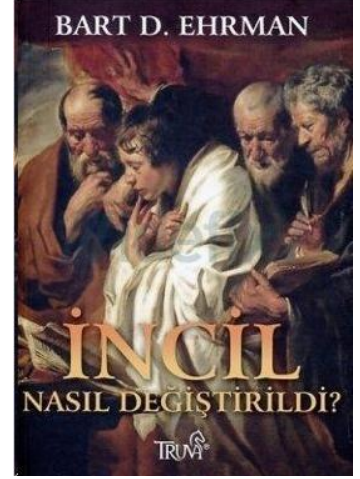
Çiğdem Özbek

Bart D. Ehrman

İncil Nasıl Değiştirildi?

(Truva Yayınları, 2007)

Misquoting Jesus (San Francisco: Harper, 2005) metninden çeviri.

Kışkırtıcı başlıklar kitapların satılmasını sağlar. Bart Ehrman, Kuzey Carolina Üniversitesi'nde metin eleştirisi alanında bir Yeni Antlaşma uzmanıdır. Princeton Üniversitesi'nden Bruce Metzger tarafından eğitilmiş, mükemmel eğitim geçmişi olan biridir. Her ne kadar kitap şimdi vefat etmiş olan Metzger'e adanmışsa da, Ehrman'ın vardığı sonuçlar Metzger'in görüşlerinden büyük ölçüde farklıdır.

Kitap yedi bölüm ve bir sonuçtan oluşur. Bölümlerde Kutsal Kitap'ta bulunan edebi türler (mektuplar, müjdeler, vahiy vs.) incelenir. Kitapta ayrıca, kanonun oluşması, el yazmaların kopyalanması ve metnin sonraki kuşaklara aktarılması süreci de kısaca irdelenir. Yeni Antlaşma'nın değişik metin aileleri ve özgün metnin ortaya çıkartılması için kullanılan yöntemlerden de söz edilir. Ehrman çok yetkin bir yazardır ve çoğu insanın son derece kuru bulabileceği bir konuyu ilginç hale getirebilen biridir.

Anlaşılan o ki Ehrman'ın amacı, Kutsal Kitap'ın nasıl ve özellikle *neden* değiştirildiğini açıklamaktır. Bu kitabı okuduğunuzda Yeni Antlaşma metnine ilişkin bir kuşku havası hissedersiniz; hatta Yeni Antlaşma'yı kutsal bir kitap olarak okumadığınız sürece Ehrman'ın çok mutlu olacağı izlenimini edinirsiniz. Kitaptaki birçok ifade bu düzeydeki bir uzmana pek da uygun olmayan, sırf “şoke edici etki” yaratmak üzere yazılmıştır. Ehrman'ın, imanlının beyninin yıkandığını ve kitaplarının onların aydınlanmasını sağlayacağını düşündüğüne inanmak işten değildir.

Kitabı değerlendirirken söylenebilecek birçok şey olmasına karşın, amacım Ehrman'ın söylediklerinin çoğunun neden dayanaktan yoksun olduğundan ve inanılmaması gerektiğinden söz etmektir.

İlk olarak kitabın Türkçe adı (İngilizce alt başlıktan alınmış olsa da) aşırı iddialıdır. Ehrman yalnızca bir avuç değişiklik örneğini ele alır ve açıklar. Bunların hepsi için de kabul edilebilir başka açıklamalar vardır, ancak Ehrman bunlara değinmemeyi seçer. Dolayısıyla, kitabın adı, sunduğundan çok daha fazla şeyi vaat etmektedir.

Yeni Antlaşma metninin birçok varyantı (farklı örneği) bulunmaktadır. Bununla birlikte Ehrman'ın yorumu aşırıya kaçmaktadır: “El yazmalarımız arasında, Yeni Ahit içinde bulunan kelimelerden daha çok sayıda çeşitleme vardır.”¹ Burada şunu hatırlayalım: Çok sayıda varyantın bulunmasının önemli bir nedeni elimizde çok sayıda metnin bulunmasıdır. Antik çağlardan kalan herhangi bir belgeden çok fazla miktarda, sadece Yeni Antlaşma'nın beş binden fazla metni bulunmaktadır. Düzeltme ve insani hatalar nedeniyle oluşan varyantlar Yeni Antlaşma gerçekliğinin bir parçasıdır. Bu örtbas etmeye çalışacağımız ya da isteyeceğimiz bir şey değildir. Tam tersine anlayıp değerlendirmeliyiz. İyi bir değerlendirme, bu varyantların neden oluştuğu ve bunların olmasının ne anlama geldiği gibi konuları ele alır. İşte bu noktada Ehrman'ın kitabının başarısız olduğuna inanıyorum.

Kilit önemdeki bir konu da en az iki kez açıkça yazılmış ve birçok yerde ima edilmiştir. Ehrman'ın, Tanrı metni çoğaltılması sırasında korumadığına göre özgün metnin esinlenmiş olmasından söz etmenin bir hata olduğu yönündeki inancıdır. "Tanrı'nın İncil'i esinlenmesinin ... kendi gerçek sözlerine insanların bu yolla sahip olmasıydı; ancak insanların gerçek sözlere sahip olmasını gerçekten isteseydi, şüphesiz ki mucizevi bir şekilde o sözleri korurdu, tıpkı ilk etapta mucizevi bir şekilde onları esinlediği gibi. Sözleri korumadığı göz önüne alındığında, onları esinleme zahmetine de girmediği sonucu bana kaçınılmaz görünüyor."²

Bu ifade birçok açıdan sorgulanabilir. Öncelikle, Kutsal Kitap kendisinin 2. Timoteos 3:16 ve 2. Petrus 1:19-21 ayetlerinde esinlenmiş olduğunu ilan eder. Çoğaltılma sürecinde koruma olacağına ilişkin bir sav ileri sürülmemiştir. Bu, kısır döngüye yol açan bir tartışma değildir. Hatta Müslümanların görüşü bile Kutsal Yazılara yönelik tutum ve yaklaşım açısından İsa Peygamber'in yorumlarının başlangıç noktası olarak uygun düşeceği yönündedir. Bir insanın Tanrı'nın esinlenmiş sözü olduğuna gerçekten inandığı bir metni kopyalaması (ya da kopyayı kopyalaması!) ile tamamıyla insan kaynaklı ve esinlenmemiş olduğunu bildiği bir metni kopyalaması hakkında konuşması büyük farklılık taşır. Wallace, özgün metne bir yerde sahip olduğumuzu ama bunun tek bir metin içinde olmasa da zamanla metin eleştirisi sürecinde ortaya çıkabileceğini söyler.³

Ehrman, kitap boyunca tutarsızlık sergiler. Sık sık özgün metni elde etmenin olanaksız olduğunu iddia ederken, birçok kez de belirli bir metnin kusurlu olduğunu ileri sürer. Eğer bir metnin kusurlu olduğunu ileri sürebiliyorsa, özgün olanın ne olduğunu bilmesi gerekir. Bu iki varsayımı aynı zamanda aynı biçimde birlikte savunamazsınız. Kutsal Kitap'ın değiştirilmiş olduğunu ileri süren herkes özgün olanı *metinle* gösterebilmelidir. Eğer biri "Yeni Antlaşma değiştirilmiştir" diyebiliyorsa, değişikliğin nerede olduğunu ve özgün metnin ne olduğuna ilişkin bir metni dayanak olarak göstermek zorundadır.

Ehrman el yazmalarını çoğaltan yazıcıların, metni olması gerektiğini düşündükleri biçimde değiştirdiklerini söyler. Bu değişikliklerin genellikle kilisede sapkın bir görüşün gelişmesini engellemek amacıyla yapıldığını varsayar. Ayrıca, bazı değişiklikleri antisemitizm ve kadınlara karşı alınan bir tutum benzeri sosyal ve kültürel gerekçelere de dayandırır. Yine de Ehrman'ın bütün sorgulaması yalnızca bir avuç metin üzerinde yoğunlaşmaktadır. Eğer onun görüşüne inanacak olursak şu soruları sormalıyız: "Bu bilinçli teolojik değişiklikler ne kadar sıklıkla gerçekleşmiştir? Kutsal Kitap'ın tümünü bir kenara atmak için yeterli bir sebep midir?" Ehrman kendi açıklamalarının yanı sıra başka açıklamaların da mümkün olabileceği ihtimalini göz ardı eder. Aynı zamanda, kazara değişiklik yapılması ihtimalinin de olduğunu neredeyse hiç ele almaz ve neredeyse her zaman kasıtlı değişiklikler olduğunu ileri sürer. Çok nadiren metindeki değişikliklerin büyük çoğunluğunun doktrin ve öğretim açısından önemsiz olduğunu kabul eder ama çoğunlukla bu değişikliklerin çok ciddi olduklarını ima eder. Wallace'ın yorumu çok doğrudur: "*Yeni Antlaşma'nın temel öğretilerini değiştirebilecek önemli değişik el yazmaları ortada yoktur.*"⁴ Buna ek olarak ve daha da önemlisi eğer biri böyle önemli bir farklı el yazmasını bulsa bile, metin eleştirisi aracılığıyla el yazmasındaki değişikliği uygun bir biçimde değerlendirebilir ve hâlâ özgün metni elinde bulundurduğunu söyleyebilir. Ehrman'ın metindeki değişikliklerin neden gerçekleşmiş olduğu yönündeki savı, bizi Ehrman'ın amaçladığı yöne götürmemektedir! Daha fazla çalışmayı gerektirebilecek önemli sayılabilecek çalışmaların sayısı hakkında Wallace şuna işaret etmiştir: "Yalnızca yüzde bir değişiklik anlamlıdır."⁵

Ehrman, kimsenin yazarın elinden çıkan asıl metni okuyup okumadığından emin olamayacağını söyler. Bunun nedeni, metnin aktarılması sürecinde ilk yıllardaki yazıcıların eğitimsiz olmalarıdır. Sonraki dönemlerde uzman yazıcılar daha iyi bir iş çıkarmışlardır. Yeni Antlaşma metninin üzerinde yapılan tarihsel çalışmalar diğer bütün antik metinlerden çok daha gelişmiştir, çünkü çok daha fazla eski el yazması bulunmaktadır ve özgün metnin yazıldığı döneme yakın tarihlerde yazılmış birçok kopya vardır. Eğer Ehrman'ın Yeni Antlaşma hakkındaki iddiaları doğru olsaydı, hiçbir antik metin hakkında hiçbir şey bilemiyor olmamız gerekirdi. Yeni Antlaşma'nın (Tanrı'nın sözü olarak düşünülen bir kitabın) çoğaltılması Ehrman'ın ileri sürdüğü kadar kötü ve amatörceyse, aynı işlemlerin kullanıldığı hiçbir antik metne de güvenilemez.⁶

Ehrman'ın müjdeler üzerindeki çalışmasının odak noktalarından biri, Markos 1:41 ayeti hakkında yazdıklarıdır. İsa'nın öfkeli biri olduğunu örtbas etmek amacıyla kasıtlı değişiklikler yapıldığını ileri sürer. Yine de Markos ve diğer Müjde yazarları İsa'nın öfkeli görüldüğünü açıkça belirtmişlerdir (Mar. 3:5; 10:14; bkz. Mat. 23; Yu. 11:33 ve İsa'nın tapınağı arındırması sırasında yaptıkları). Ehrman'ın metne yönelik görüşünün doğru olduğu varsayılırsa (ve onun "Markos'un önceliği"⁷ görüşünün doğru olduğu bile varsayılırsa), Markos 1:41 için ileri sürdüğü değişiklik İsa hakkındaki görüşleri önemli ölçüde etkilemeyecektir. Ama onun hem metne yönelik görüşünün hem de "Markos'un önceliği" hakkındaki düşüncesinin doğru olduğu kolayca varsayılmaz. Markos'un önceliği hakkında, her ne kadar birçokları bunu kabul etse de, evrensel bir fikir birliği oluşmamıştır. Ehrman, kendi metin eleştirisi süresince, kararlarını hemen hemen bütünüyle içsel kanıtlara (bağlam, yazarın eğilimleri vs.) dayanarak verir, ancak onun seçtiği metinlere ilişkin dışsal kanıtlar (örn. hangi el yazmalarının bu seçeneği desteklediğine yönelik kanıtlar) zayıftır. Kararlarını hem içsel hem de dışsal kanıtlara dayandırdığı için eklektik olduğunu ileri sürse de, aslında bazılarının aşırı diyebileceği ölçüde içsel kanıtlara öncelik verir.

Özellikle ayetleri birbirine bağladığı zamanlarda Ehrman'ın yorumları zorlama gözükür ve diğer gramer ve bağlama bağlı olasılıkları ihmal eder. Kitabı okuduğum zaman hissettiklerimi Wallace çok güzel tarif etmiş: "Ya metne ilişkin kararları yanlıştır ya da yanlış yorumlamaktadır."⁸

Ehrman metne anlamı okuyucunun verdiği ve yazarın niyetlerinin hiçbir önceliğinin olmadığına güçlü bir biçimde inanır. "Görmüş olduğum hakikat ise anlamın kelimelerin içinde var olmadığı ve metinlerin kendilerini anlatmadıkları oldu."⁹ Ama savın zayıflığı çok iyi bilinmektedir ve tutarlı bir biçimde kullanılmamıştır. İnsan, Ehrman'ın kendi kitabına aynı yaklaşımda bulunsaydı yazdıklarını takdir eder miydi diye merak ediyor...

Son olarak, Ehrman ondan hiç adıyla söz etmese de, tutuculuk ve sapkınlık konusunda Bauer'in tezlerini kabul eder. Bu teze göre, ilk kilise döneminde "üstün grup" olarak adlandırılabilir kişiler kanonun oluşmasında kilit rol oynamışlardır. Ek olarak, bu görüş, "üstün" kişilerin kendi görüşleriyle daha uyumlu olması için metni değiştirdiklerini de ileri sürer. Trebilco¹⁰ ve Bingham¹¹ ile diğerleri, Bauer'in tezlerini kanıtları yanlış yorumlayarak, sükûtta ikrar çıkararak, sonuca ilişkin farklı seçenekleri cömertçe yok sayarak ve kanıtla çelişen varsayımlar üreterek temellendirdiğini göstermişlerdir. Vardıkları sonuçlar, kanıtların gösterdiklerinin ötesine geçer. İddiasının tam tersine muhafazakâr öğretiye verilen değer, kilisenin erken dönemlerinde başlamış ve sürmüştür.

Kısacası Ehrman'ın kitabı çok satan kitaplar arasında olabilir ama yaklaşımı, kullandığı yöntemler ve sonuçlar en hafif ifadeyle şüphe götürür türdendir. Hiçbir imanlının Yeni Antlaşma'nın doğruluğuna inanmak konusunda, özellikle de Ehrman'ın kitabındaki iddialar nedeniyle, en ufak bir endişe duymasına gerek yoktur.

Sonnotlar:

¹ Bart Ehrman, *İncil Nasıl Değiştirildi?* (İstanbul: Truva Yayınları, 2007), s. 117.

² A.g.e., s. 264.

³ Daniel Wallace, "The Gospel According to Barth: A Review of *Misquoting Jesus* by Barth Ehrman", *Journal of the Evangelical Theological Society* 49/2 (Haziran 2006), s. 327-349.

⁴ A.g.e., s. 347. Vurgu benim.

⁵ Wallace, a.g.e., s. 330.

⁶ Michael Kruger'in Ehrman'ın kitabı hakkındaki değerlendirmesi için bkz. *Journal of the Evangelical Theological Society* 49/2 (Haziran 2006) s. 387-391. Bir kanon uzmanı olan Kruger haklı olarak "eğitimsiz, eğitilmiş" seçeneklerinin muhtemel tek seçenek olmadığına işaret eder. Metnin Tanrı'nın sözü olması, ilk dönemlerden başlayarak, profesyonel olmasa bile güvenilir sistematik bir sürecin var olduğunu gösterir. Bir ayıp söz konusu değildir; *scriptorium* (yazıcılar salonu) oluşturulmadan bile önce izlenen normal bir süreçtir.

⁷ Matta ve Luka metinlerinden önce Markos metninin yazıldığını ve temel kaynak olarak kullanıldığını ileri süren görüş.

⁸ A.g.e., s. 347.

⁹ Ehrman, s. 269.

¹⁰ Paul Trebilco, "Christian Communities in Western Asia Minor into the Early Second Century: Ignatius and Others as Witnesses against Bauer", *Journal of the Evangelical Theological Society* 49/1 (Mart 2006), s. 17-44.

¹¹ D. Jeffrey Bingham, "Development and Diversity in Early Christianity," *Journal of the Evangelical Theological Society* 49/1 (Mart 2006), s. 45-66.

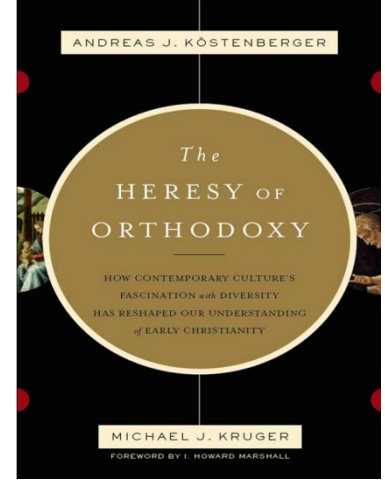
Doğru Öğreti Sapkınlığı

Walter Bauer ve Bart Ehrman'ın Tezlerine Bir Cevap

J.M. Diener

Andreas J. Köstenberger ve Michael J. Kruger
The Heresy of Orthodoxy

(Wheaton, Illinois: Good News Publishers/Crossway Books: 2010)

Üç büyük dinin temelinde bir fikir vardır: Doğru öğretiler vardır, bir de sapkın öğretiler vardır. Bu öğretiler saptanabilir ve birbirleriyle karşılaştırılabilir. Böylece haklı olup olmadığımızı, kurtulmuş olup olmadığımızı, Tanrı'yı nasıl hoşnut edebileceğimizi bilebiliriz. Ancak 19. yüzyıldan başlayarak günümüzde, özellikle liberal Hristiyanlığın öğretileri arasında, bu temel ilkeye meydan okunmuştur. Bu temel ilkeye meydan okuyan en tanınmış kişilerden biri Bart Ehrman'dır. Ehrman da fikirlerini Walter Bauer'ın temel bir tezinden almıştır. Bu tez şöyledir:

İ.S. birinci yüzyılın sonu ve ikinci yüzyılın başlarındaki büyük kentsel merkezlerle ilgili dikkatli bir araştırma gösteriyor ki eski Hristiyanlıktaki öğretilerde kayda değer bir çeşitlilik mevcuttur. Hristiyanlığın başlangıcında ne "doğru öğreti"¹ ne de "sapkınlık"² olduğu, sadece çeşitliliğin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Sapkınlık doğru öğretilerden önce gelmiştir. [...] Bauer'a göre, zamanla Roma Kilisesi kendi öğretilerini doğru öğreti olarak diğer Hristiyanlara empoze etmiş. Bunun da ötesinde, Roma Kilisesi kendi dinsel otoritesini güçlendirmek için kendi öğretilerine karşı olan inançları tarihi kayıtlardan silip tarihi yeniden yazmıştır.³

Walter Bauer bu fikirleri 1934'te ilk olarak Hristiyan âlimlere sunmuştu⁴ ve Hristiyanlığın üzerinde çok büyük bir etkisi olmuştu. Bu tezler artık Bart Ehrman tarafından kamu oyunun anlayabileceği bir şekilde sunuluyor. 2007'de Ehrman'ın kitabı *İncil Nasıl Değiştirildi?*⁵ Türkçeye çevrildi ve yayımlandı. Ehrman'ın çok başarılı bir metin eleştirmeni ve eskiden müjdecî bir Hristiyan olması⁶, fikirlerine özel bir önem atfeder.

Bu teze ve özellikle Bart Ehrman'ın yazılarına, geleneksel Hristiyanlığın doğru öğreti kavramını savunan Hristiyanlar adına bir cevap vermek üzere, Andreas Köstenberger ve Michael Kruger, 2010'da *The Heresy of Orthodoxy* başlıklı kitaplarını yayınladılar. Viyana, Avusturya doğumlu Dr. Andreas J. Köstenberger, A.B.D.'nin Kuzey Carolina eyaletinde bulunan Southeastern Baptist Theological Seminary'de profesörlük yapmaktadır. Grekçe ve Yeni Antlaşma üzerine uzmandır.⁷ Dr. Michael J. Kruger da Kuzey Carolina'da bulunan Reformed Theological Seminary Charlotte'ta Yeni Antlaşma üzerine uzman profesördür. Müjdeliler ve Yeni Antlaşma'nın kaynak belgeleri üzerinde araştırma yapıp bunlar hakkında birkaç kitap ve birçok makale yazmıştır.⁸ Yazarların ikisi de bu konuları detaylı olarak ele alıp bilimsel bir şekilde tartışabilirler.

Bauer-Ehrman Tezi

Kitaplarının ilk bölümünde, yazarlar Walter Bauer'ın tezini özetleyerek bunun diğer tanrıbilimcilerin üzerindeki etkisini belgeler. Ondandı sonra bu tezin önceki eleştirmenlerinin argümanlarını sunarlar. Genel olarak Bauer'ın (ve dolayısıyla Ehrman'ın) tezinde dört temel sorun vardır:

1. Elimizdeki kaynaklara bakarsak, Bauer'ın sonuçların büyük bir çoğunluğu çok farazidir. Bazı savları ise sessizlikten yapıldığından dolayı, doğrulukları saptanamaz.
2. Bauer, Yeni Antlaşma'daki verileri göz ardı edip İ.S. ikinci yüzyıla ait olan kaynakları, tarihi konumlarına aykırı olarak, "en eski" Hristiyanlığın öncelikli kaynakları olarak göstermiştir.
3. Bauer birinci yüzyılın tarihini aşırı basitleştirmiştir. Elimizdeki kaynaklar o dönemin çok daha karışık olduğunu gösterir.
4. Son olarak, Bauer eski kilisedeki tanrıbilimsel standartları göz ardı etmiştir.⁹

Normalde bu dört argüman bilimsel bir altyapıda Bauer'ın tezini geçersiz kılmak için yeterliydi. Ancak, halihazırda Hristiyanlığı baltalamak bazı tanrıbilimciler vardı ve bu tez onların işine geldi.¹⁰ Ancak bu âlimler sadece akademik çevreler için yazdıklarından ötürü, Bauer'ın fikirlerinin verdiği zarar kiliseye pek yansımada. Bu durum Elaine Pagels (Princeton Üniversitesi'nde din profesörü) ve Bart Ehrman (Chapel Hill'deki Kuzey Carolina Üniversitesi'nde din bilimleri profesörü) ile değişti. Bu kişiler bu teorileri kamuoyuna yaymaya başladı.¹¹ Köstenberger ile Kruger da kitaplarını bu nedenden dolayı yazmaya karar verdiler.

Bauer'ın tezinin temel dört sorununu açıkladıktan sonra, yakın zamanlarda yazan bazı muhafazakâr tanrıbilimcilerin eleştirilerini ve karşı argümanlarını özetlediler. Yirminci yüzyılın sonlarında Bauer'ın tezi etkisini yitirmiş gibiydi, ancak postmodernizmin doğuşu ile bu düşünceler yeniden canlandı.

*Postmodernizmin yükselişi ile yeni bir düşünce oluştu: Geriye kalan tek yanlış yol nihai gerçeğe, yani doğru öğretiye inanmaktır.*¹²

Bu özellikle Bart Ehrman'ın hoşuna giden bir fikir olmuştur. Bauer'ın temel fikri üç önemli soruya değinir:

1. Eski kilisede çokçuluk var mıydı ve bu çokçuluk nasıl görünüyordu?
2. Yeni Antlaşma kanonu ne zaman ve nasıl oluştu?
3. Elimizdeki metinler günümüze nasıl ulaştı ve güvenilir mi?

Özellikle son iki fikir Bart Ehrman'ın yazılarının konusudur; Ehrman bunları eleştirip karşı argümanlar sunar.

Çokçuluk ve Yeni Antlaşma'nın Kökenleri

Bauer tezini desteklemek için Asya İli (Anadolu), Mısır'daki İskenderiye, Urfa ve Roma'yı örnek yöreler olarak göstermiştir. Köstenberger ile Kruger'ın araştırmalarına göre, Bauer'ın tezi bir tek Urfa için bir ihtimal geçerli olabilirdi. Genel olarak Bauer gnostisizmi o bölgelerde yaygın olan "sapkınlık" olarak gösteriyordu. Ancak, gnostisizm İ.S. ikinci yüzyılın ortalarına kadar yaygın hale gelmemişti. Köstenberger ile Kruger'ın bu bölgelerdeki "sapkınlık" ile "doğru öğreti" arasındaki ilişkilerle ilgili buldukları sonuçlar şunlardır:

*Asya İli'ndeki Hristiyanlığın esas biçimi büyük bir olasılıkla doğru öğretiye bağlıydı. Sapkın öğretiler, sonradan doğru öğretiden yola çıkarak oluşturulmuştu.*¹³

*İskenderiye'deki mevcut bulgular, gnostisizmin geleneksel öğretilerden önce var olduğu iddiasını desteklemek yerine, o mekânda geleneksel Hristiyanlığın gnostisizmden önce var olduğu yönündedir.*¹⁴

*Urfa'da yanlış öğretilerin doğru öğretiden önce var olduğuna dair kanıtlar eksiktir. Görebildiğimiz kadarıyla Marcion'un öğretileri¹⁵ Urfa'ya ulaştığında, kendilerini büyük bir olasılıkla geleneksel olarak adlandırabileceğimiz daha eski bir Hristiyanlıkla karşı karşıya bulmuştur.*¹⁶

Roma'daki "doğru öğreti"ye gelince, Köstenberger ile Kruger Roma'nın gelenekleri aslında Anadolu'dan aldığına değiniyor. Yani, eğer Anadolu, Mısır, Suriye ve Filistin'de

geleneksel Hristiyanlık zaten mevcut olmasaydı, Roma'nın önderlik iddiaları kolayca kabul edilmezdi. Bu durumda Roma'daki Hristiyan öğretisinin ikinci yüzyıl gelmeden genel olarak zaten “doğru öğreti” olarak kabul edilmiş olması gerekir.¹⁷

Yazarlar bu dört bölgeye göz attıktan sonra, ikinci ve üçüncü yüzyıllarda yaşayan Kilise Babalarının yazılarını ele alarak onların geleneksel Hristiyan öğretilerine bağlı olduğunu gösterirler. Kilise Babaları kendilerini İsa Mesih'in Elçilerinin Yeni Antlaşma'da yazdığı öğretilerinin koruyucuları olarak görüyorlardı. Bundan dolayı bu öğretileri derleyip inanç bildirgeleri yazmışlardı. Bunlar hâlâ elimizdedir.

*İnanç bildirgelerinde korunan üçüncü ve dördüncü yüzyılın doğru öğretisi, Yeni Antlaşma'da ve Kilise Babalarının yazılarında aktarılan doğru öğretilere karşıt değildir... Bu inanç bildirgeleri, Yeni Antlaşma yazarlarının Eski Antlaşma'ya dayanarak kaydettiklerinin, Yeni Antlaşma'daki Müjde'nin DNA'sını değiştirmeksizin iletilmiş olanların organik devamıdır.*¹⁸

Böylece Köstenberger ile Kruger Bauer tezin esas zayıf noktasına varırlar: Bauer bu fikirlerini, mevcut olan İ.S. birinci yüzyıla ait en önemli kaynakları, yani Yeni Antlaşma metinlerini göz ardı ederek geliştirmişti. Bauer'a göre, Yeni Antlaşma “başlangıç noktası olmak için hem fazla verimsiz hem de fazla tartışmalı gibi görünüyor”du.¹⁹ Hristiyanlığı baltalamak istiyorsanız, ilk olarak temel metinlerini bir şekilde geçersiz kılmanız gerekir. Bauer, doğru öğretinin kaynağı olan bu belgeleri kullanmak istemediğinden dolayı “sapkınlığın” “doğru öğreti”den önce geldiği sonucuna vardı. Aslında Bauer'ın (ve Ehrman'ın) argümanları döngüselidir.

*“Geleneksel Hristiyanlık” farklı ekümenik konseyler tarafından şekil verilmiş kilise öğretileri olarak tanımlanmış dördüncü yüzyıl terimleri ile tanımlanırsa, o zaman dördüncü yüzyıldan önce var olan tüm temel öğretiler olsa olsa “gelenek öncesi” olarak tanımlanmalıdır. Böylece Bauer-Ehrman tezi kendi peygamberliğini gerçekleştirmiş olur. Bauer, Ehrman ve yandaşları, zekice tartışmanın terimbilimsel manzarasını değiştirdiler. Özellikle “geleneksel Hristiyanlık” terimini ileri yüzyıllarda öyle bir öğretisel inceliğe daralttılar ki önceden var olan her şey buna erişemez durumda kaldı. Bundan sonra geleneksel Hristiyanlık olarak düşünülen konuların yerine “çoklukçuluğu” koydular.*²⁰

Köstenberger ile Kruger, müjdelerin yazarların güvenilirliğinin Elçiler tarafından korunduğunu açıklarlar. Bunun ardından özellikle Ehrman'ın “tarih sadece kazananlar tarafından yazılır” suçlamasına karşılık verirler. Tarih kazananlar tarafından yazılıyor olabilir ama tüm yazarlar – Ehrman dahil – bir şekilde taraflı yazar. “Tüm tarihsel çalışmalarda olduğu gibi, kuvvetli kanıların var olması sahtekârlık ve hata var demek değildir. Ancak birey her zaman eleştirel bir gözle okumalıdır.”²¹

*Yeni Antlaşma bize çok farklı bir resim gösterir. Burada, İsa Mesih ve kurtuluş gibi temel öğretilerde büyük bir çoklukçuluk görmüyoruz. Buna karşın, elçilerin ana öğretilerine bağlı olan sabit birtakım temel inançlar vardı. Önemli sayılmayan inançlarda ise esneklik vardı. Meşru çeşitlilik gösteren olaylarda hoşgörülü davranılırdı. Ancak, gayrimeşru olan çeşitli olaylarda (yani “sapkınlık”ta) böyle bir hoşgörü olmazdı. Sadece en sert terimlerle bir kınama görülürdü.*²²

Yeni Antlaşma öncelikle Eski Antlaşma'ya dayalı olduğundan dolayı, zaten “doğru öğreti”li bir temel üzerinde kurulmuştur. Hem Havariler (örn. Mat. 16:13-19) hem de Pavlus (örn. 1Ko. 15:1-5) bunları açık bir şekilde doğrulamıştır. Ayrıca, İsa Mesih Elçilerine, onlara öğrettiklerini sonraki nesillere aktarmasını buyurmuştu (Mat. 28:18-20; Luk. 25:44-48; Yu. 20:21-22; Elç. 1:8). “Buna göre Luka eski kiliseyi şöyle tarif eder: ‘Bunlar kendilerini elçilerin öğretilerine, paydaşlığa, ekmek bölmeye ve duaya adadılar’ (Elç. 2:42).”²³ Yeni Antlaşma'nın yazılışından önce mevcut olan bazı ayinsel metinler bu “geleneksel Hristiyanlığı” destekler içeriktedir (bkz. Flp. 2:6-11; Kol. 1:15-20; 2:6-11). Nasıralı İsa'yı Rab ve Tanrı'nın Oğlu olarak kabul eden ifadeler de “doğru öğreti” fikrine destek verir. Ayrıca Yeni Antlaşma'da bir öğretinin “doğru öğreti” olabilmesi için belirli standartlara uyması gerekirdi. Buna karşın Köstenberger ile Kruger, Yeni Antlaşma'daki meşru farklılıkları incelerken şu gözlemlerde bulunmuşlardır:

Yeni Antlaşma'daki yazıları dikkatle incelendiğinde, Yeni Antlaşma yazarlarının birbirleri ile açık bir şekilde çeliştikleri savını desteklemediği görülür. Buna karşın, Yeni Antlaşma'da bulunan farklı bakış açıları, temelde var olan daha büyük bir birlikten kaynaklanır.²⁴

Gayrimeşru farklılıklar ise Yeni Antlaşma yazarları tarafından çok açık ve sert bir şekilde kınanır. Yeni Antlaşma'da açık bir şekilde “doğru öğreti” ve “sapkınlık” kavramlarının mevcut olduğu görülür. Bu Bauer-Ehrman tezinin tam tersidir.

Yeni Antlaşma Kanonunun Gelişimi

Bauer, tezini geliştirirken açık bir şekilde Yeni Antlaşma'daki yazıların eski Hristiyanlığı gerçekten yansıtmadığını iddia etti. Bu yazıların yanı sıra bir sürü müjde ve mektup vardı. Bunların eski Hristiyanlığı açıklamak için bir değeri yok mu, diye sordu. Ancak bu soru ve iddia ile Yeni Antlaşma'nın otoritesini de sorgulamış oldu.²⁵ Bu fikirler, günümüzde Ehrman tarafından kamuoyuna sunulmuştur ve Türkçeye çevrilen kitabın ana konusudur.

Köstenberger ile Kruger bu soruları kitaplarının ikinci ana bölümünde etraflıca ele alırlar. En temel argümanları şöyledir: Antlaşma ile kanon birbirlerine tamamen bağlıdır. “Yeni Antlaşma kanonu Kutsal Kitap'ın olmadığı tarihi bir boşlukta var olmamıştır; doğru bağlamını Eski Antlaşma'nın daha geniş antlaşma altyapısında bulur.”²⁶ “Antlaşma fikri mimari bir yapıttır. Kutsal Kitap'a uygun olan eylemlerin yapısını bağlayan giriş ve kolonların bir matriksidir.”²⁷ Köstenberger ile Kruger Eski Antlaşma kanonunu inceleyerek eski Orta Doğu'daki antlaşmaları araştırıp Eski Antlaşma ile bunları karşılaştırır. Burada şunu fark ederler: Eski Orta Doğu'daki tüm antlaşmaların yazılı belgeleri mevcuttu.²⁸ Tanrı Yeremya aracılığıyla yeni bir antlaşmanın vaadini bildirdiğinde (Yer. 31:31), “tıpkı Eski Antlaşmada olduğu gibi bu yeni antlaşmanın Tanrı ile halkı arasındaki yeni düzenin koşullarına tanıklık edecek münasip yazılı belgelerin olması açıkça bekleniyordu.”²⁹ Yani, Yeni Antlaşma'daki metinler Eski Antlaşma'nın doğal, mantıklı sonucuydu. Köstenberger ile Kruger Eski ve Yeni Antlaşmaların yapılarının temel özelliklerini inceleyerek, en önemli özelliklerin iki antlaşmada da mevcut olduğunu gösterirler.

Kanonun antlaşmaya dayalı doğasını kavrarsak, kanonu yalnızca eski kilisenin bir ürünü olarak varsayan anlayışların altında kanonun gerçekten ne olduğunu temel olarak kaçırdıklarını anlarız. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Gamble, “Hiçbir şey Yeni Antlaşma'nın var olması gerektiğini emretmemiştir” diye beyan etti. Barr ayrıca, “yazı aktarım için yakışık almayan bir biçimdi” diye iddia etti. Ancak kanon ve antlaşma hakkındaki yukarıdaki müzakereler, bize bu ifadelerin ne tarihe ne de Kutsal Kitap'a göre doğru olduklarını gösterir. Aslına bakılırsa, Kutsal Yazıların yazılı kanonunun hem Eski Antlaşma'nın hem de Yeni Antlaşma'nın antlaşmaya dayalı yapısına dokunduğunu gördük.³⁰

Bölümün devamında, yazarlar kanon ile kurtuluş tarihinin ilişkisini araştırırlar. Elçilerin özel vazifelerini ön plana çıkarırlar. İsa Mesih, Elçileri özel sözcüleri olması için atamıştı (Elç. 10:41-42). Böylece ilk Hristiyanlar onların otoritesini açık bir şekilde kabullenebilecekti.

İsa Mesih'in yeni antlaşmayı resmen başlatmasıyla ilgili açık öğretileri, Elçilerin Yahudi kimliklerini, Eski Antlaşma'nın antlaşmaya dayalı altyapısını dahil etmelerini ve Elçilere İsa Mesih'in bizzat kendisi tarafından verilen konuşma yetkisini göz önünde bulundurursak, Elçilerin bildirilerini yazılı bir şekilde iletmeleri doğaldır. Elçilerin öğretileri yazılı metne döküldü ki Tanrı'nın kilisesine Yeni Antlaşmanın koşullarına dair kalıcı bir tanıklık olsun.³¹

Bu prensiplere göre ilk Hristiyanlar, Elçilerin yazdıkları mektupları ve müjdeleri de kabulleniyorlardı. Öyleyse kanonun hazırlanışı, Bauer, Ehrman ve yandaşlarının iddia ettiği gibi kilise önderlerinin bazı metinleri seçip sonradan bunlara yetki atfetmesiyle olmamıştı. Dördüncü yüzyıldaki kilise önderleri zaten yetkili olarak kabullenilmiş kitapların listesini çıkardılar. Bu kitapların yetkisi Elçiler tarafından yazılmalarından

kaynaklanıyordu, kilise önderlerin onları seçmelerinden ötürü değil.³² Bu yazılar Hristiyan topluluğunu birleştirdi ve ona şekil verdi.

Köstenberger ile Kruger, ilk kanon listelerinin tarihteki yerlerini de inceler ve bunların dördüncü yüzyıldan çok önce mevcut olduklarını bulurlar. Yeni Antlaşma'daki kitapçıklar "Kutsal Yazılar" olarak ilk kez Yeni Antlaşma'nın kendisinde, 2. Petrus 3:16'da tanımlanmıştır. Petrus burada Pavlus'un mektuplarını "Kutsal Yazı" olarak tanımlar.³³ Ayrıca, Pavlus 1. Timoteos 5:18'de, İsa Mesih'in Luka 10:7'deki sözlerini "Kutsal Yazı" olarak tanımlar. Bunun yanı sıra, Petrus, 2. Petrus 3:2'de Eski Antlaşma ile Elçilerin yazılarını eşit kılmıştır. Pavlus ise mektuplarının kiliselerde, tıpkı Kutsal Yazılar gibi, açık bir şekilde okunmasını buyurur (Kol. 4:16; 1Se. 5:27; 2Ko. 10:9). Kilise Babaları da (örn. Klement, İgnatius, Polikarp, Papias ve *Didache* ve *Hermas'ın Çobanı*'nin yazarları), dördüncü yüzyıldan önce Yeni Antlaşma'da bulunan kitapların çoğunu yetkili kitaplar arasında listeler.

*[İkinci yüzyılın ortasına] kadar kanon tamamlanmış olmasa da, eski kilisenin, Tanrı'nın, İsa Mesih'in kurtuluş emeğine tanıklık eden yeni birtakım yetkili antlaşma belgeleri verdiğini anladıklarına dair kuşku yoktur. Bu belgeler Yeni Antlaşma kanonunun başlangıcıydı.*³⁴

Ancak bu belgelerin sınırı neydi? Ehrman ve yandaşları, birinci ve ikinci yüzyılda hazırlanan apokrif müjdeleri ve mektupları göstererek, "Bunlar niye Kutsal Yazı olarak sayılmıyor?" diye soruyorlar. Bu soru Köstenberger ve Kruger'e göre iki varsayım üzerine kuruludur:

*Yeni Antlaşma kitapları ile apokrif kitaplarının tarihi hakkını ayırt edilemeyeceğini varsayar.*³⁵

*Tanrı'nın bu kitapları teşhis edebilmek için hiçbir yöntem sunmadığını varsayar.*³⁶

Ancak, Köstenberger ile Kruger açıkça göstermişlerdir ki, apokrif kitapların tarihi hakkı Yeni Antlaşma kitaplarından çok farklıdır. Ayrıca, Kutsal Kitap'ın Tanrı'nın esinlediği sözü olduğuna inanların, Tanrı'nın bunları ayırt edebilmemiz için bir yöntem sunması gerektiğini kesin olarak kabul etmesi gerekir. Yazarlar bu iddiaları desteklemek için Ehrman'ın sunduğu bir listedeki apokrif müjdeler ile mektupları dikkatlice inceleyip bunların yetersizliklerini açığa çıkarır.

*Gerçekten dikkate değer olan... Yeni Antlaşma kanonunun sınırları yüzyıllarca tam olarak belli olmasa da, ilk iki yüzyılda yalnızca Orta Doğu'da değil, Britanya'dan Mezopotamya'ya kadar uzanan bölgede birçok değişik ve uzaklara yayılmış toplulukların Yeni Antlaşma'nın büyük bir kısmı üzerinde yüksek oranda hemfikir olmalarıydı.*³⁷

Belgeler, Yazmanlar ve Metin Aktarımı

Son olarak Ehrman'ın ikinci bir iddiası ele alınır.

*Ehrman, dalalet ile geleneksel Hristiyanlık arasındaki çekişmeden dolayı Hristiyan kâtiplerin kendi teolojik fikirlerini desteklemek için metni bilerek değiştirdiklerini iddia eder. Böylece Bauer'in tezinin etkilerinin yeni bölgelere yayıldığını görüyoruz. Artık Yeni Antlaşma metninin doğruluğu ve güvenilirliği sorgulanıyor. ... [Bu tez] artık Hristiyanlığa "Doğru metne sahip misiniz?" sorusunu sorarak daha derinden meydan okuyor.*³⁸

Köstenberger ile Kruger, elimizdeki belgelerin güvenilirliğini ispatlamak için önce eski Hristiyanlığın ne kadar kitaplara bağlı olduğunu gösterirler. Bu dönemlerde halkın çok küçük bir yüzdesi okuyup yazabiliyordu. Böylece Hristiyanların çoğu okuma yazma bilmesede, Kutsal Yazılar onlara sıklıkla okunuyordu. Böylelikle bu yazıları kavrayıp eyleme dönüştürebiliyorlardı. "Eski Hristiyanların – özellikle önderlerin – çoğunun becerikli okuyucu ve metin yazmanları oldukları açıktır."³⁹ Ehrman'ın iddialarından biri, Hristiyanların fakir ve okumamış olduklarını da açık bir şekilde reddederler. Hristiyanların çoğunun malı mülkü vardı (mesela İsa'nın öğrencilerinden Yakup ve

Yuhanna'nın). Ayrıca Hristiyanlar karma bir topluluktu. "Hristiyanlık toplumun elit tabakası ile sınırlı değildi. Hem okumuşlardan hem de okumamışlardan oluşuyordu."⁴⁰

Okuma yazma bilenlerin çoğu kâtip olan kölelerdi. Bu kâtiplerin Yeni Antlaşma kitaplarını ne kadar dikkatlice kopyalayıp yaydıkları anlatılır. Elimizdeki metinlerin çoğu dikkatlice yazan bir kâtibin izlerini taşır. "Eski Hristiyan el yazmalarında dikkat çekici oranda, edebi papirüslerde bile nadir görülen noktalama işaretlerinin ve okuyucuya yardımcı unsurların yer alması, Hristiyan kâtiplerin profesyonel kitap üretimine düşünüldüğünden daha uyumlu oldukları fikrini verir."⁴¹ Özellikle ikinci yüzyıldan kalan Hristiyan belgeleri çok güzel el yazmaları içerir. "Galiba bu eski Hristiyan kâtiplerin çoğunlukla özel vatandaşlar tarafından tutulan şahıslardı. Bu özel vatandaşların değişik ihtiyaçları vardı; örneğin, mektup yazımı, idari belgelerin hazırlaması veya mektupları ve resmi edebi yapıtları kopyalamak gibi."⁴²

Bunların yanı sıra, Hristiyanlar güncel kitap hazırlama teknolojilerden yararlanıyorlardı. Kodeks, yani günümüzde ipe bağlanmış kitaplara benzeyen kitap formu, halk tarafından yavaş yavaş kabul edilmişti. Ancak Hristiyanlar bu yeni kitap türünü daha çabuk benimsediler, çünkü ellerindeki Kutsal Yazıları kolayca dağıtmaya yaramıştı.⁴³

İkinci olarak, Köstenberger ile Kruger yazıların Hristiyanlar arasında dağıtım yöntemlerini incelediler. Hristiyanlar Pavlus'un döneminde bile mektupları geniş alana dağıtırdı. Pavlus'un kendi mektuplarında bu açıkça görülmektedir.⁴⁴ *Hermas'ın Çobanı*'ndaki bir kısmı alıntı yaparak, kitap yayımının Ehrman'ın öne sürdüğünden daha yaygın olduğunu göstermişlerdir.⁴⁵ Kilise Babaları da kendi yazılarında edebi yapıtların nasıl dağıtıldığını açıklarlar.⁴⁶ Bu örnekler, "Hristiyan hareketinin ilk üç yüz yılında, 'manastır yazıhanesi' seviyesinde olmasa bile, çok organize, gelişmiş ve kasıtlı bir basım yayım ortamının olduğunu gösterir."⁴⁷

Peki, yazmanlar kopyaladıkları metinler ile oynadılar mı? Elimizdeki metinler güvenilir mi? Ehrman bunlara "hayır" dese de, Köstenberger ile Kruger özenle şu dört noktayı sunup savunur:

- *Orijinal metnin, metni geleneğin içinde bulunduğunu inanmak için iyi nedenlerimiz vardır.*
- *Kâtiplerin yaptığı değişikliklerin çoğu ufak tefek ve önemsizdir.*
- *Önemli olan küçük miktardaki varyasyonlara gelince, metin eleştirisi metotlarımızı kullanarak orijinal metni uygun bir kesinlikle saptayabiliriz.*
- *Gerçekten çözümlenmemiş varyantların miktarı çok düşük olup Yeni Antlaşma'nın öyküsü ve öğretileri için zaruri değildir.*⁴⁸

Bu argümanları dikkatli bir şekilde inceleyenler, Walter Bauer ve Bart Ehrman'ın sunduğu fikirlerin aslında altyapısız olduğunu görür. Köstenberger ile Kruger, kitaplarını çok dikkatli ve derin bir şekilde irdeleyerek hazırlamışlardır. Biraz akademik bir tarzda yazıp detaylara çok girmiş olsalar bile "şeytan ayrıntıda gizlidir" ve ayrıntılar Hristiyanlığı baltalayıp yok etmek isteyen Bauer-Ehrman tezini güzelce söküp atar.

Bauer-Ehrman tezi bu dönemlerde postmodernizmin nihai gerçeği reddetmesinden ötürü güçlüdür. Doğru öğreti artık sapkınlık olarak görülür (kitabın başlığı da buradan gelir). Ehrman'ın kitabı bu dönemlerde Türkiye'de postmodernler tarafından kullanılmıyor olsa da, postmodernizm Türkiye'de de yaygınlaşmaktadır ve bir gün nihai gerçeklere inananlar sapkın öğretmenler olarak görüleceklerdir. Köstenberger ile Kruger, bize, Kutsal Kitap'ı temel alan Hristiyanlar olarak, bu inancın karşısında nasıl duracağımıza dair güzel bir örnek sunuyorlar. Biz de doğru öğretilerimize sarılıp bu "dalaleti" Rab'bin gücünde sonuna kadar savunalım!

Sonnotlar:

- ¹ İngilizcedeki “orthodoxy” kelimesi için bu makalede “doğru öğreti” veya “geleneksel Hristiyanlık” terimlerini kullanacağız.
- ² Bu makalede, İngilizcede genel olarak “heresy” ile anlatılan fikir için “sapkınlık”, “yanlış öğreti” veya “dalaleet” terimlerini kullanacağız.
- ³ Andreas J. Köstenberger ve Michael J. Kruger, *The Heresy of Orthodoxy* (Wheaton, Illinois: Good News Publishers/Crossway Books, 2010.) Kindle Baskısı, Kindle Konumları 226-228 ve 321-323.
- ⁴ Walter Bauer, *Rechtgläubigkeit und Ketzerei im Ältesten Christentum* (Tübingen, Almanya: Mohr, 1934).
- ⁵ Bart D. Ehrman, *İncil Nasıl Değiştirildi?* (İstanbul: Truva Yayınları, 2007). Bu kitabın bir eleştirisi için, *e-manet*'in bu sayısında bulunan Ken Wiest'in “Ehrman'ın Yetersiz Girişimi” başlıklı makalesini okuyabilirsiniz.
- ⁶ “Bart D. Ehrman”, *Wikipedia*, < http://en.wikipedia.org/wiki/Bart_Ehrman > (05 Eylül 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁷ “Andreas J. Köstenberger”, *Wikipedia* < http://en.wikipedia.org/wiki/Andreas_K%C3%B6stenberger > (05 Eylül 2012 tarihinde erişilmiştir). Andreas J. Köstenberger, “DOSSIER”, *Southeastern Baptist Theological Seminary* < <http://apps.sebts.edu/FacultyUploads/Andreas%20Kostenberger%20CV.pdf> > (05 Eylül 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁸ “Dr. Michael J. Kruger”, *Reformed Theological Seminary* < <http://www.rts.edu/seminary/faculty/bio.aspx?id=430> > (05 Eylül 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁹ Köstenberger ve Kruger, Kindle Konumu 429-436.
- ¹⁰ Bunların arasında Rudolf Bultmann (1884-1976), Arnold Erhardt (1903-1963), Helmut Koester, James M. Robinson ve James D. G. Dunn var. Bkz. Köstenberger ve Kruger, Kindle Konumu 416-423.
- ¹¹ Köstenberger ve Kruger, Kindle Konumu 338-390.
- ¹² A.g.e., Kindle Konumu 536.
- ¹³ A.g.e., Kindle Konumu 787-788.
- ¹⁴ A.g.e., Kindle Konumu 826-828.
- ¹⁵ Marcion ikinci yüzyılda yaşamış olan bir tanrıbilimcidir. Hristiyanlığın tanrısı ve Eski Antlaşma'daki tanrının arasındaki farzedilen farklara değenerek iki ayrı tanrı olduklarını iddia etti. Dünya görüşü ikiciliği temel alırdı. Ayrıca, İsa Mesih'in bedeni olmayan bir ruh olduğunu düşünmüştür. Teolojisi gnostisizmi andırıyor olsa da, Marcion aslında gnostik sayılmazdı, çünkü özellikle Tanrı öğretisi gnostisizminden çok farklıydı. Bkz. “Marcion of Sinope”, *Wikipedia* < http://en.wikipedia.org/wiki/Marcion_of_Sinope > (18 Ekim 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ¹⁶ A.g.e., Kindle Konumu 868-869.
- ¹⁷ A.g.e., Kindle Konumu 909-915.
- ¹⁸ A.g.e., Kindle Konumu 992-995.
- ¹⁹ Walter Bauer, *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity*, ed. Robert A. Kraft ve Gerhard Krodel, terc. Paul J. Achtemeier (Philadelphia, Pennsylvania: Fortress, 1971), xxv. Köstenberger ve Kruger tarafından Kindle Konumu 1368-1369'da alıntı olarak verilir.
- ²⁰ Köstenberger ve Kruger, Kindle Konumu 1383-1388.
- ²¹ A.g.e., Kindle Konumu 1437-1438.
- ²² A.g.e., Kindle Konumu 1389-1392.
- ²³ A.g.e., Kindle Konumu 1465-1466.
- ²⁴ A.g.e., Kindle Konumu 1708-1710.
- ²⁵ A.g.e., Kindle Konumu 2182-2194.
- ²⁶ A.g.e., Kindle Konumu 2237-2238.
- ²⁷ A.g.e., Kindle Konumu 2251-2252; Michael Horton, *God of Promise: Introducing Covenant Theology* (Grand Rapids, Michigan: Baker, 2006), s. 13'ten alıntı yapıyorlar.
- ²⁸ A.g.e., Kindle Konumu 2254-2274.
- ²⁹ A.g.e., Kindle Konumu 2292-2294.
- ³⁰ A.g.e., Kindle Konumu 2305-2310. Yazarların alıntılarının kaynakçası: Harry Y. Gamble, *The New Testament Canon: Its Making and Meaning* (Philadelphia, Pennsylvania: Fortress, 1985), s 12 ve James Barr, *Holy Scripture: Canon, Authority and Criticism* (Philadelphia, Pennsylvania: Westminster, 1983), s 12.
- ³¹ Köstenberger ve Kruger, Kindle Konumu 2365-2369.
- ³² Bkz. A.g.e, Kindle Konumu 2389 ve devamı.
- ³³ Köstenberger ile Kruger, bazı tanrıbilimcilerin 2. Petrus mektubunun İ.S. 100-125 yıllarında yazıldığı düşüncesini kabullenirler. Ancak, “böyle bir koleksiyon ilk Hristiyanların birinci yüzyılın sonunda bile Eski

Antlaşma'ya eşdeğer bir kanonun ortaya çıktığını kabullendiklerini gösterir." A.g.e., Kindle Konumu 2722-2723.

³⁴ A.g.e., Kindle Konumu 3077-3079.

³⁵ A.g.e., Kindle Konumu 3356. Vurgu yazarlara ait. "tarihi hakkı" İngilizce'de: "historical merit"

³⁶ A.g.e., Kindle Konumu 3360. Vurgu yazarlara ait.

³⁷ Bruce M. Metzger, *The Canon of the New Testament: Its Origin, Development, and Significance* (Oxford: Clarendon, 1987), s 254. Köstenberger ve Kruger, a.g.e., Kindle Konumu 3418-3421'den alıntı yapıldı.

³⁸ Köstenberger ve Kruger, a.g.e., Kindle Konumu 3887-3891.

³⁹ A.g.e., Kindle Konumu 3957-3958.

⁴⁰ A.g.e., Kindle Konumu 3985-3986.

⁴¹ A.g.e., Kindle Konumu 4009-4011.

⁴² A.g.e., Kindle Konumu 4025-4027.

⁴³ A.g.e., Kindle Konumu 4075 ve devamı.

⁴⁴ A.g.e., Kindle Konumu 4124-4135.

⁴⁵ A.g.e., Kindle Konumu 4136-4150.

⁴⁶ A.g.e., Kindle Konumu 4150 ve devamı.

⁴⁷ A.g.e., Kindle Konumu 4180-4181.

⁴⁸ A.g.e., Kindle Konumu 4501-4506.

Cahil Olma Riski

“Birçoğumuz kitaplar okur ve zaten var olan inancımızı destekleyen bir şeyler bulmaya çalışırız. Ciddi bir iş olan kendi yollarımızı çizme, yazarla yaşama, beraber yürüme, mücadele etme zahmetine girmeye isteksiz oluruz. Eğer gerekeni bildiğinizi düşündüğünüz bir deneyim yaşıyorsanız, bir şey bilmiyorsunuz demektir. Cahil olma riskini göze alarak başlamanız gerekir.”

Walter Wangerin, Jr.

Indelible Ink, Ed. Scott Larsen (Colorado Springs, Colorado: WaterBrook Press, 2003), s. 189.